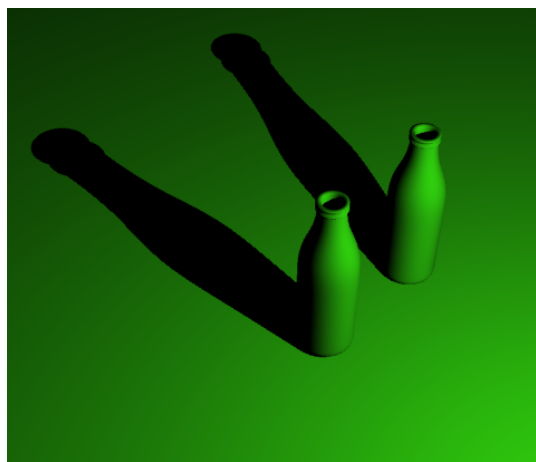

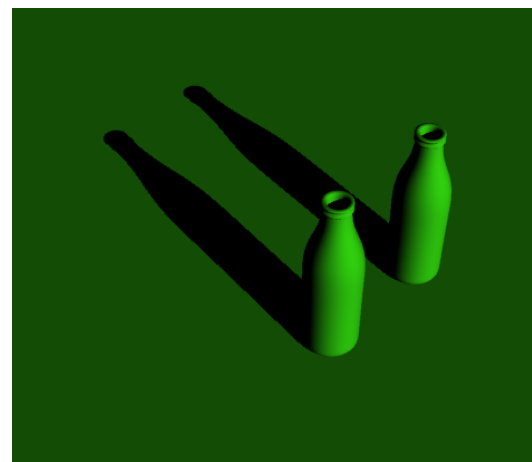
Osvětlení těles

- **Vlastní stín** tělesa je část povrchu tělesa, která obsahuje neosvětlené body.
- **Mez vlastního stínu** je tvořena body, ve kterých se světelné paprsky dotýkají předmětu. Je to hranice přechodu mezi osvětlenou a neosvětlenou částí tělesa.
- **Vržený stín** – stín, které těleso vrhá do nějaké roviny.
- **Mez vrženého stínu** je vrženým stínem meze vlastního stínu. Je to čára, která ohraničuje vržený stín.

Většinou postupujeme tak, že určíme vržený stín a teprve poté stín vlastní tzv. **metodou zpětných paprsků**.

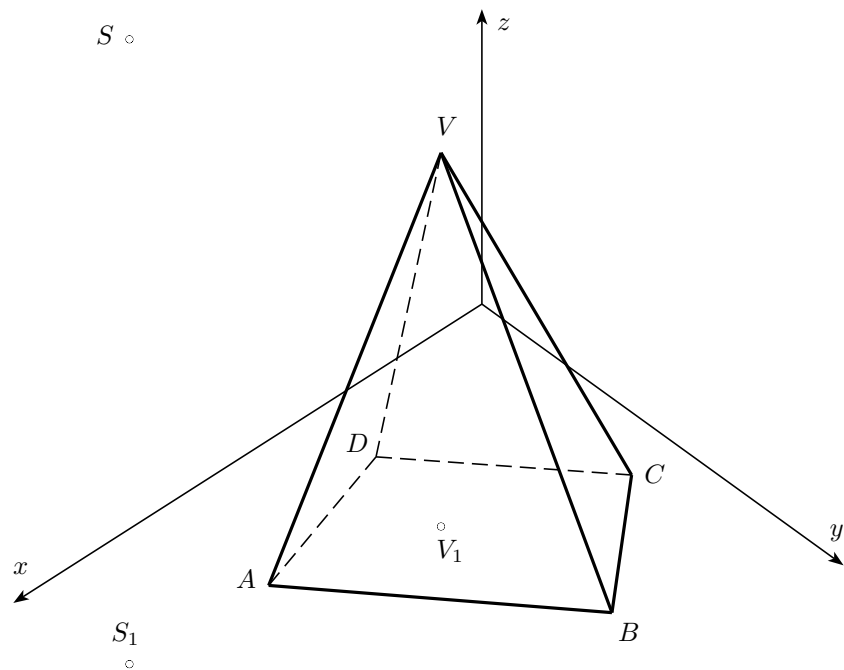

středové osvětlení

rovnoběžné osvětlení

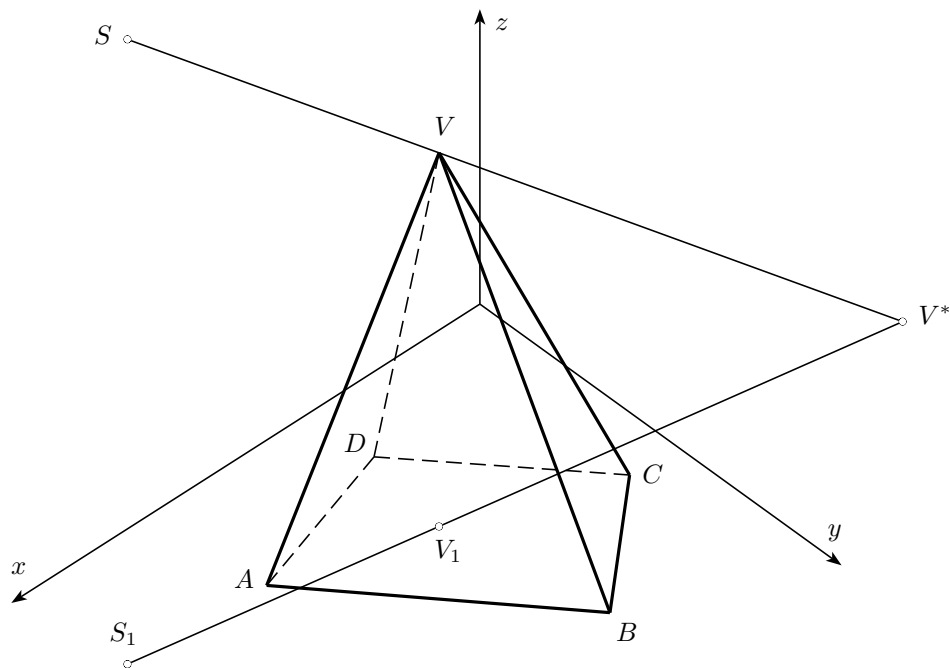
Př. 1: Ze středu S osvětlete daný jehlan, jehož podstava $ABCD$ leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

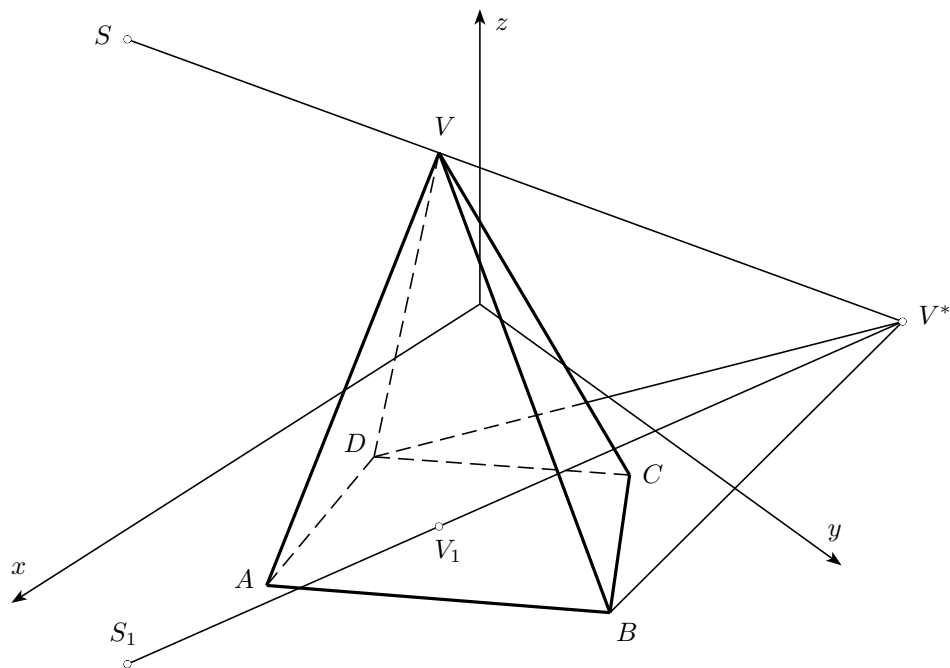
Př. 1: Ze středu S osvětlete daný jehlan, jehož podstava $ABCD$ leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

Bodem V vedeme **světelný paprsek**. To je přímka, která prochází body S a V . Sestrojíme i její půdorys.

Bod V^* je stín bodu V v půdorysně. Je to průsečík přímky SV s půdorysnou, tedy půdorysný stopník.

Př. 1: Ze středu S osvětlete daný jehlan, jehož podstava $ABCD$ leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

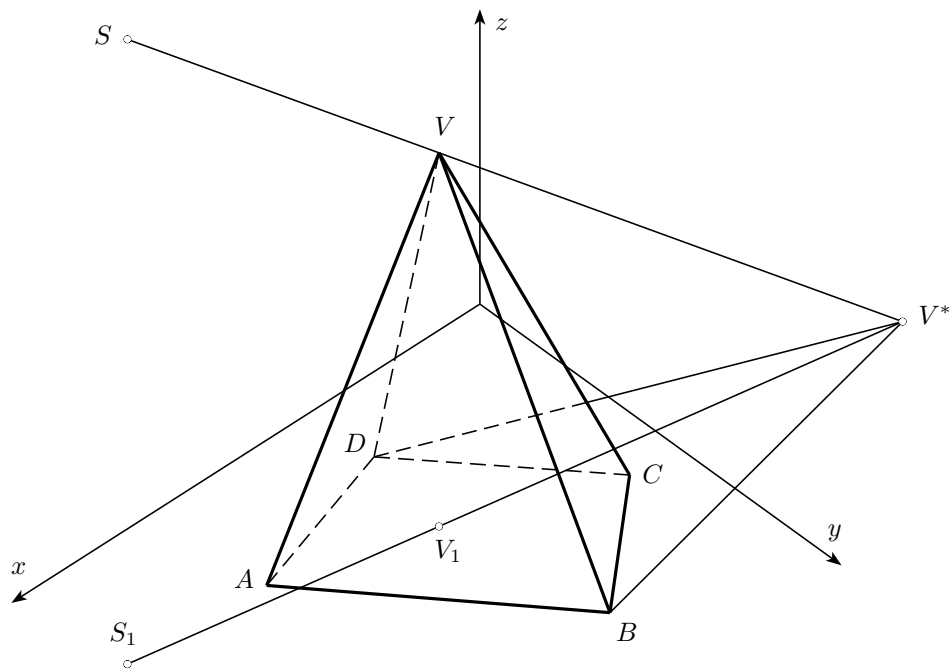
Bodem V vedeme **světelný paprsek**. To je přímka, která prochází body S a V . Sestrojíme i její půdorys.

Bod V^* je stín bodu V v půdorysně. Je to průsečík přímky SV s půdorysnou, tedy půdorysný stopník.

Představíme si stíny bočních hran v půdorysně. Z nich vybereme ty krajní – ty budou ohraničovat stín jehlanu vržený do půdorysny.

Odsud odvodíme i stín na tělese. Ve stínu jsou stěny BCV a CDV .

Př. 1: Ze středu S osvětlete daný jehlan, jehož podstava $ABCD$ leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

Bodem V vedeme **světelný paprsek**. To je přímka, která prochází body S a V . Sestrojíme i její půdorys.

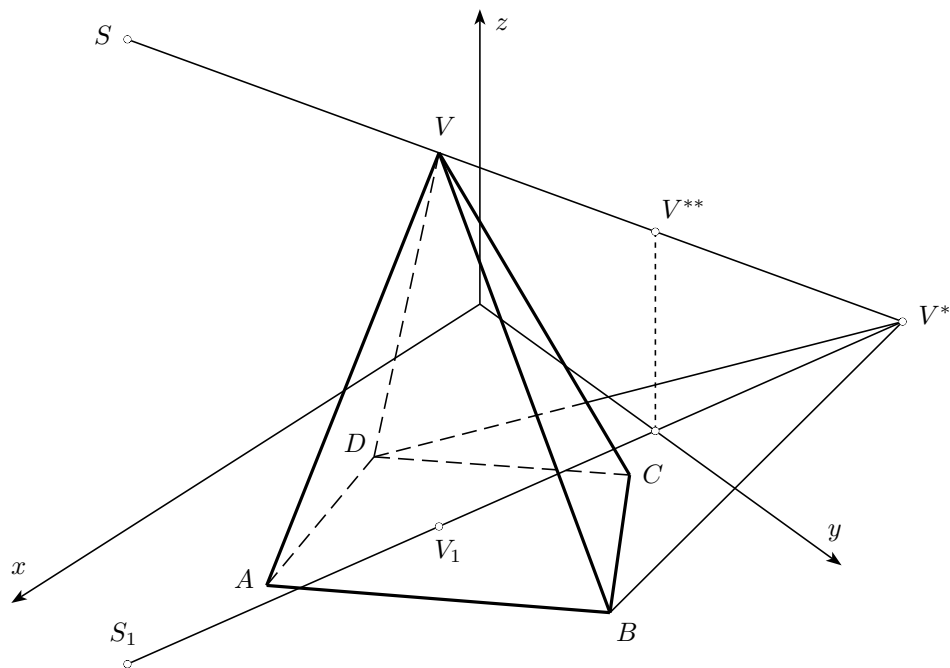
Bod V^* je stín bodu V v půdorysně. Je to průsečík přímky SV s půdorysnou, tedy půdorysný stopník.

Představíme si stíny bočních hran v půdorysně. Z nich vybereme ty krajní – ty budou ohraničovat stín jehlanu vržený do půdorysny.

Odsud odvodíme i stín na tělese. Ve stínu jsou stěny BCV a CDV .

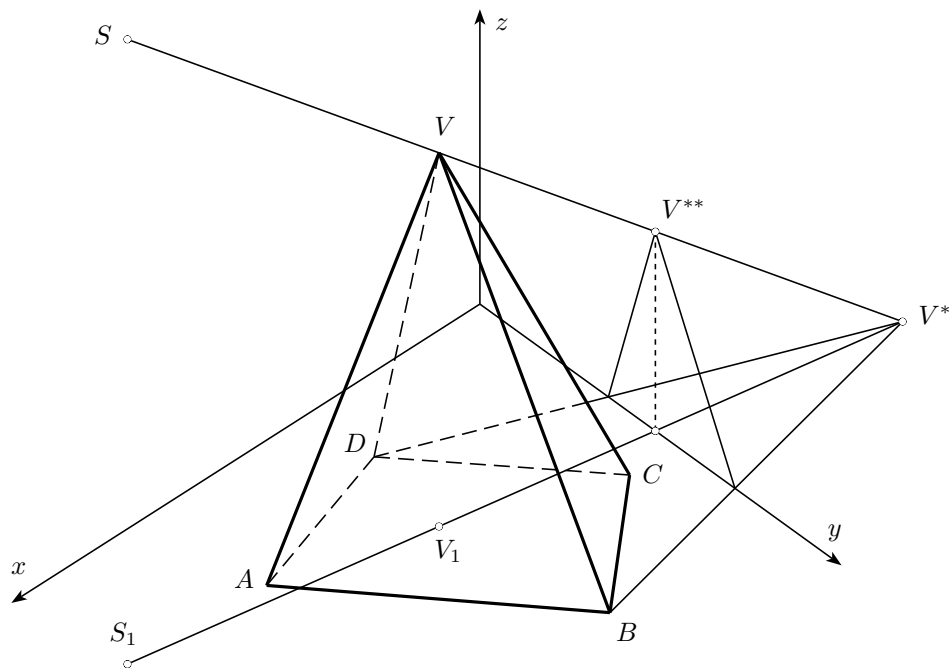
Dále vezmeme v úvahu, že stín v půdorysně nám vyšel až za osu y , ale přitom bokorysna má být neprůhledná. Musíme proto stín „zlomit“ na ose y .

Př. 1: Ze středu S osvětlete daný jehlan, jehož podstava $ABCD$ leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

Najdeme stín vrcholu V^{**} v bokorysně. To je průsečík světelného paprsku SV s bokorysnou, tedy bokorysný stopník.

Př. 1: Ze středu S osvětlete daný jehlan, jehož podstava $ABCD$ leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

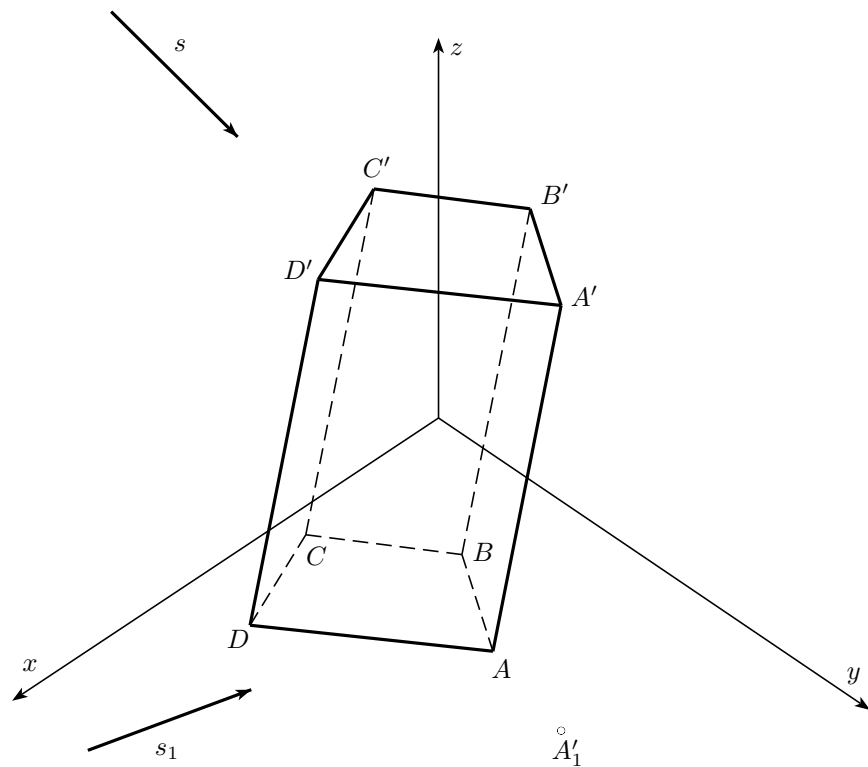
Najdeme stín vrcholu V^{**} v bokorysně. To je průsečík světelného paprsku SV s bokorysnou, tedy bokorysný stopník.

Sestrojíme stín jehlanu v bokorysně tak, že průsečíky meze stínu v půdorysně s osou y spojíme s bodem V^{**} .

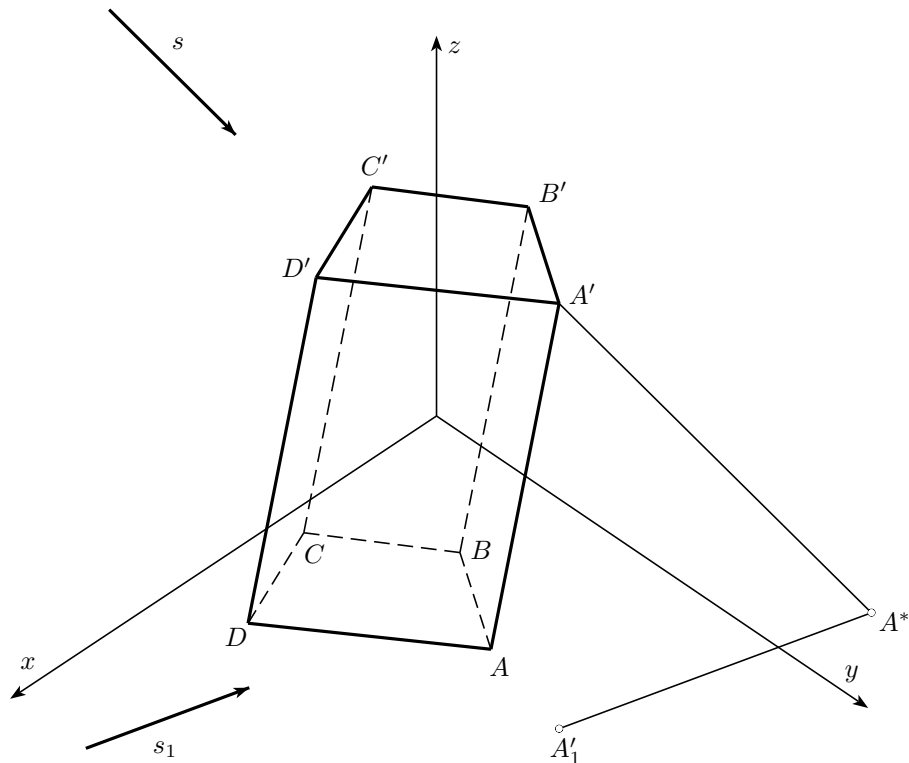

Př. 2: Směrem s osvětlete šikmý hranol, jehož dolní podstava leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

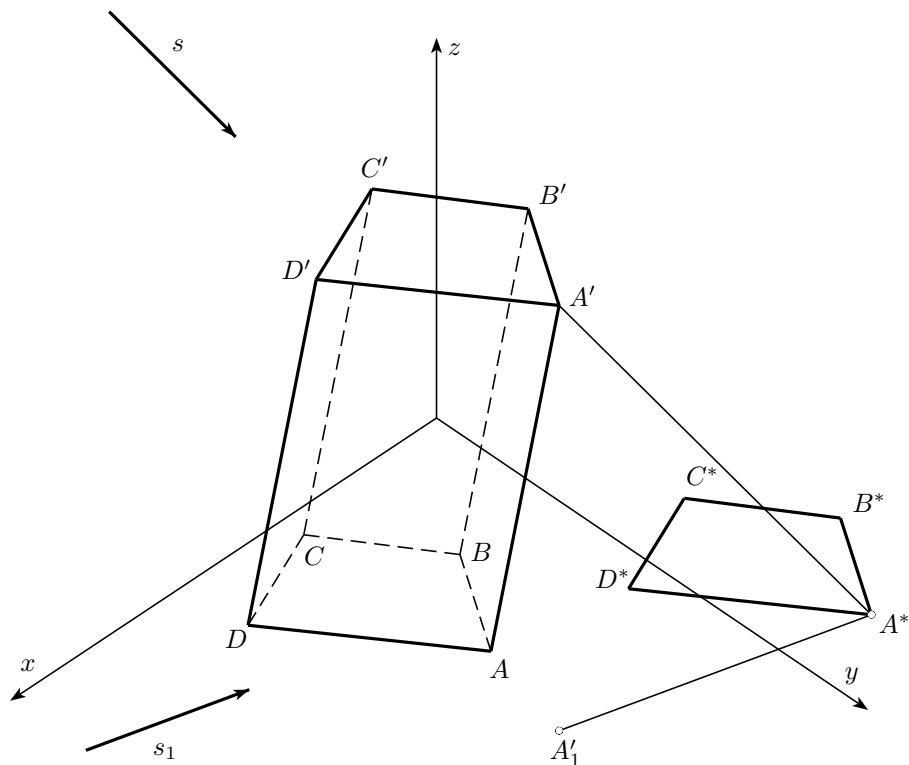
Př. 2: Směrem s osvětlete šikmý hranol, jehož dolní podstava leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

Nejprve osvětlíme bod A' do půdorysny. Mohli bychom osvětlovat kterýkoli bod horní podstavy, ale pouze pro bod A' máme daný i půdorys.

Světelný paprsek bodem A' je rovnoběžný se směrem s , v půdorysu sestrojíme bodem A' rovnoběžku se směrem s_1 . Stín bodu A' v půdorysně je bod A^* , je to půdorysný stopník světelného paprsku.

Př. 2: Směrem s osvětlete šikmý hranol, jehož dolní podstava leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

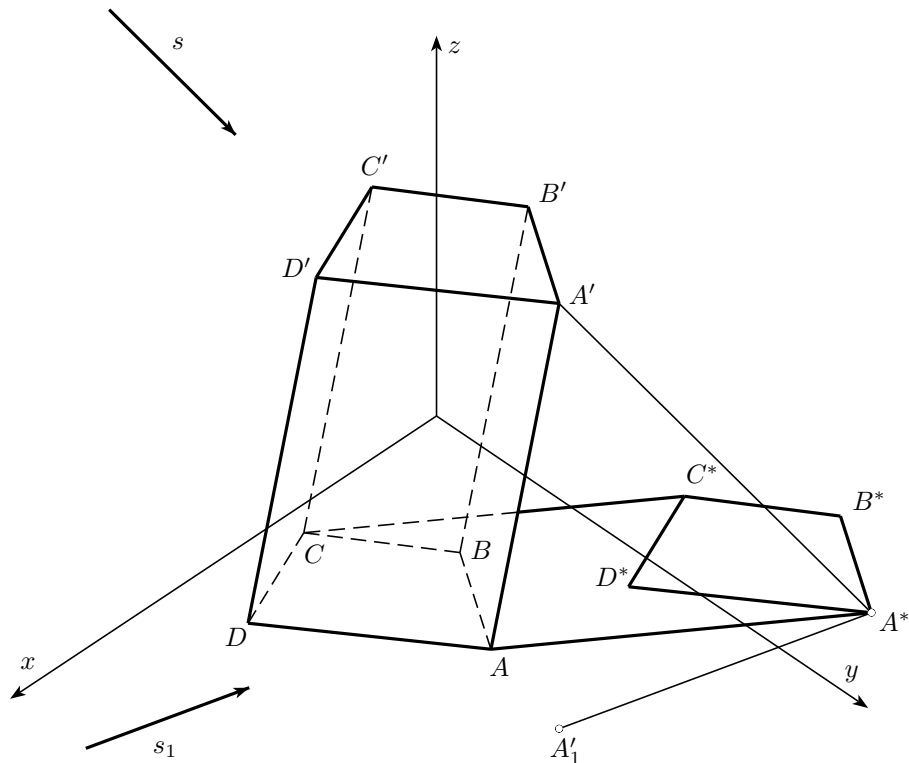

Nejprve osvětlíme bod A' do půdorysny. Mohli bychom osvětlovat kterýkoli bod horní podstavy, ale pouze pro bod A' máme daný i půdorys.

Světelný paprsek bodem A' je rovnoběžný se směrem s , v půdorysu sestrojíme bodem A' rovnoběžku se směrem s_1 . Stín bodu A' v půdorysně je bod A^* , je to půdorysný stopník světelného paprsku.

Stín horní podstavy v půdorysně je stejný čtyřúhelník – stejné délky stran a úhly. Tedy z bodu A^* můžeme sestrojit čtyřúhelník $A^*B^*C^*D^*$.

Př. 2: Směrem s osvětlete šikmý hranol, jehož dolní podstava leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

Nejprve osvětlíme bod A' do půdorysny. Mohli bychom osvětlovat kterýkoli bod horní podstavy, ale pouze pro bod A' máme daný i půdorys.

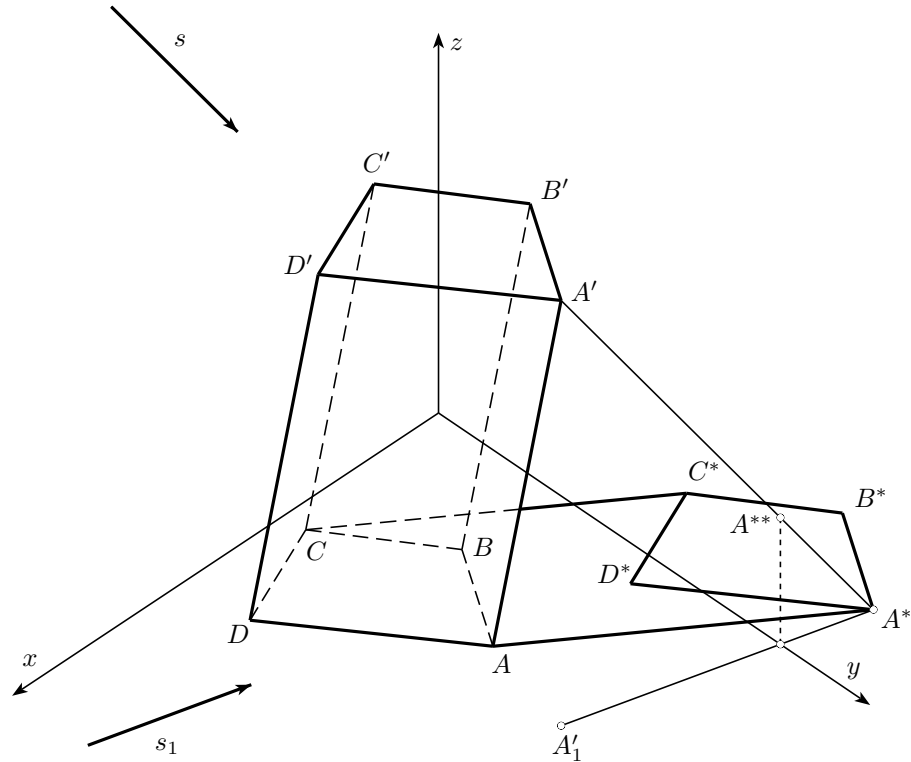
Světelný paprsek bodem A' je rovnoběžný se směrem s , v půdorysu sestrojíme bodem A' rovnoběžku se směrem s_1 . Stín bodu A' v půdorysně je bod A^* , je to půdorysný stopník světelného paprsku.

Stín horní podstavy v půdorysně je stejný čtyřúhelník – stejné délky stran a úhly. Tedy z bodu A^* můžeme sestrojit čtyřúhelník $A^*B^*C^*D^*$.

Představíme si, jak budou vypadat stíny bočních hran a ze všech těchto stínů hran vybereme ty krajní – AA^* , CC^* . Budou tvořit mez stínu vrženého do půdorysny.

Odsud odvodíme i vlastní stín na tělese. Ve stínu budou stěny $ABB'A'$ a $CBB'C'$.

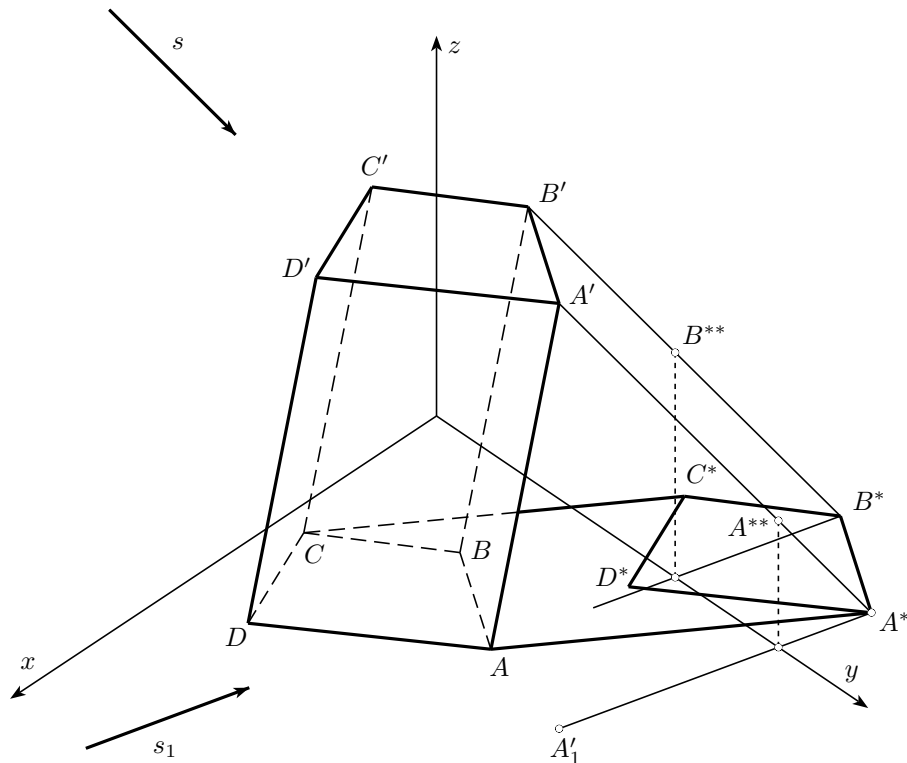
Př. 2: Směrem s osvětlete šikmý hranol, jehož dolní podstava leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

Nyní stín „zlomíme“ do bokorysny, protože bokorysna je neprůhledná. Za osou y vyšly stíny bodů A' , B' , C' , právě jejich stíny v bokorysně musíme najít nejprve. Budeme je hledat jako průsečíky světelných paprsků s bokorysnou, tj. bokorysné stopníky.

Začneme bodem A' . Světelný paprsek bodem A' už jsme rýsovali, je to přímka $A'A^*$ a její půdorys. Bokorysný stopník je A^{**} – to je stín bodu A' v bokorysně.

Př. 2: Směrem s osvětlete šikmý hranol, jehož dolní podstava leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

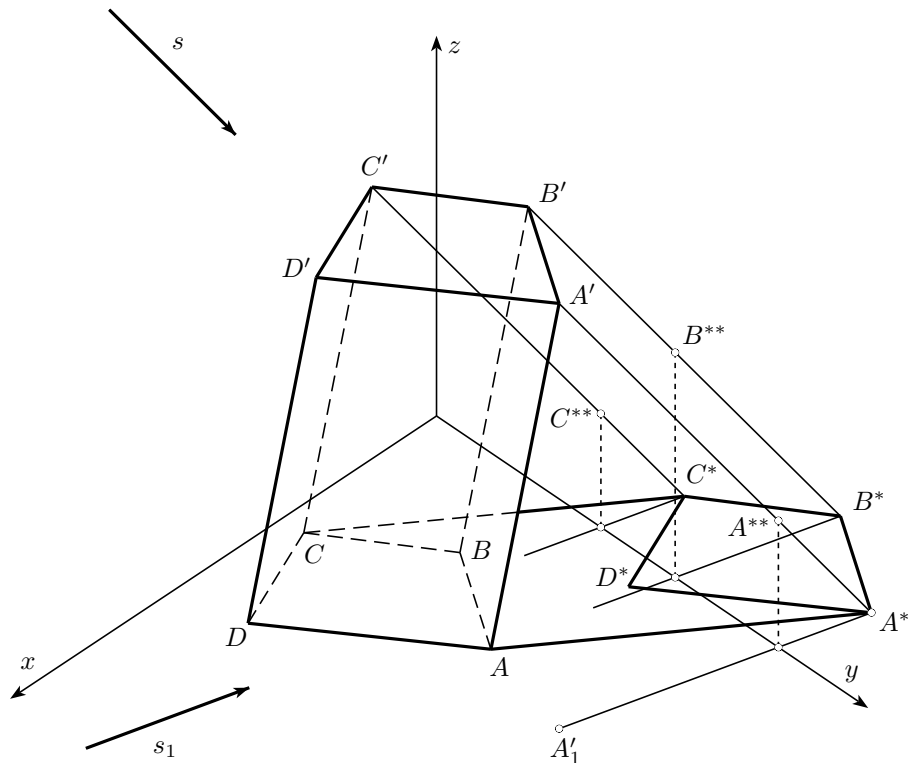

Nyní stín „zlomíme“ do bokorysny, protože bokorysna je neprůhledná. Za osou y vyšly stíny bodů A' , B' , C' , právě jejich stíny v bokorysně musíme najít nejprve. Budeme je hledat jako průsečíky světelných paprsků s bokorysnou, tj. bokorysné stopníky.

Začneme bodem A' . Světelný paprsek bodem A' už jsme rýsovali, je to přímka $A'A^*$ a její půdorys. Bokorysný stopník je A^{**} – to je stín bodu A' v bokorysně.

Dále osvětlíme bod B' do bokorysny. Sestrojíme světelný paprsek bodem B' , to je rovnoběžka bodem B' se směrem s . Půdorys světelného paprsku je rovnoběžka bodem B^* se směrem s_1 . Bod B^{**} je bokorysný stopník světelného paprsku bodem B' a tedy stín bodu B' v bokorysně.

Př. 2: Směrem s osvětlete šikmý hranol, jehož dolní podstava leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

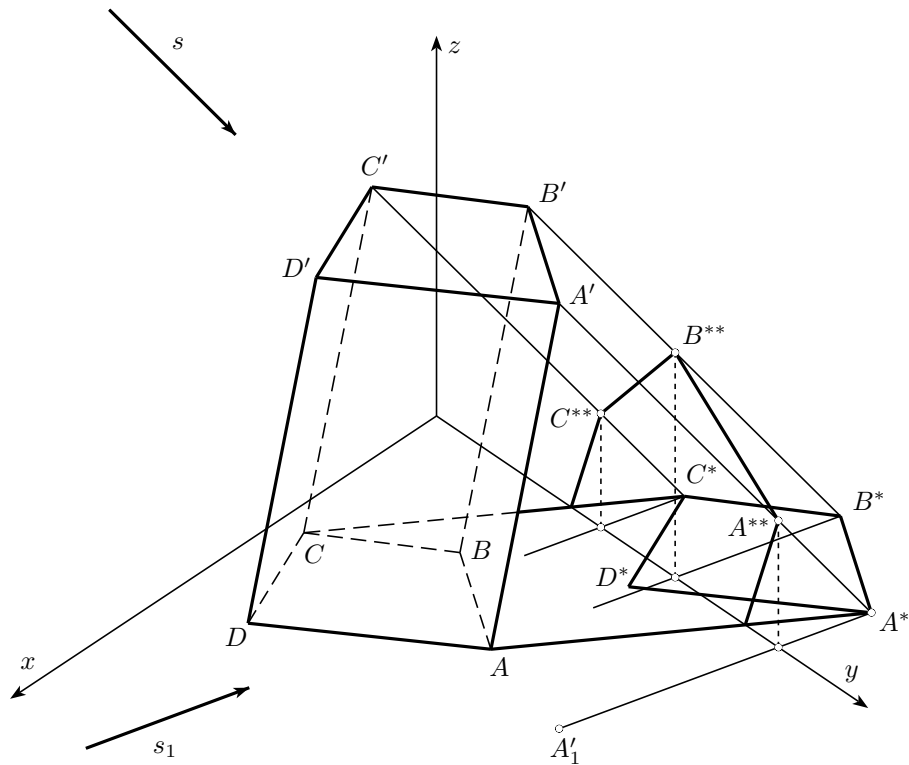
Nyní stín „zlomíme“ do bokorysny, protože bokorysna je neprůhledná. Za osou y vyšly stíny bodů A' , B' , C' , právě jejich stíny v bokorysně musíme najít nejprve. Budeme je hledat jako průsečíky světelných paprsků s bokorysnou, tj. bokorysné stopníky.

Začneme bodem A' . Světelný paprsek bodem A' už jsme rýsovali, je to přímka $A'A^*$ a její půdorys. Bokorysný stopník je A^{**} – to je stín bodu A' v bokorysně.

Dále osvětlíme bod B' do bokorysny. Sestrojíme světelný paprsek bodem B' , to je rovnoběžka bodem B' se směrem s . Půdorys světelného paprsku je rovnoběžka bodem B^* se směrem s_1 . Bod B^{**} je bokorysný stopník světelného paprsku bodem B' a tedy stín bodu B' v bokorysně.

Stejným způsobem osvětlíme do bokorysny bod C' , získáme bod C^{**} .

Př. 2: Směrem s osvětlete šikmý hranol, jehož dolní podstava leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

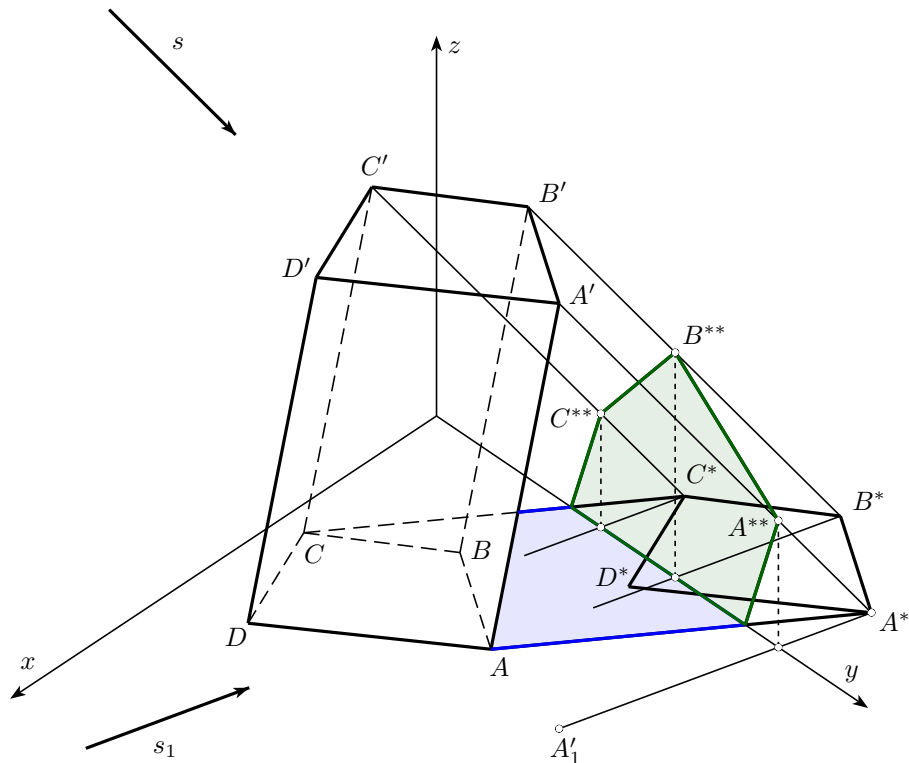

Spojíme body A^{**} , B^{**} , C^{**} .

Body A^{**} a C^{**} spojíme s body, ve kterých se mez stínu vrženého do půdorysny prořála s osou y .

Př. 2: Směrem s osvětlete šikmý hranol, jehož dolní podstava leží v půdorysně. Pomocné průmětny považujte za neprůhledné.

Spojíme body A^{**} , B^{**} , C^{**} .

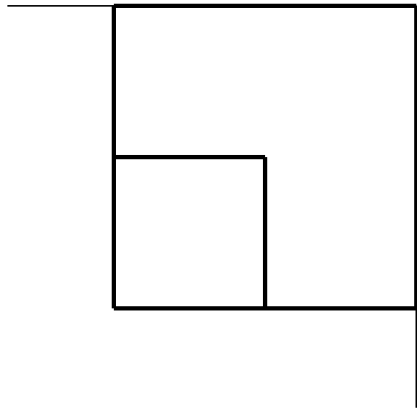
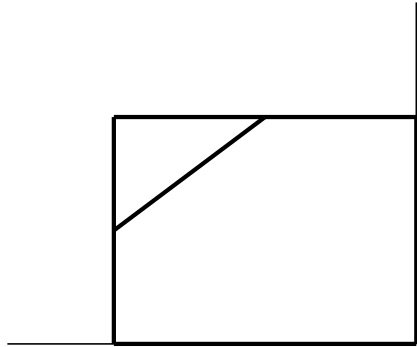
Body A^{**} a C^{**} spojíme s body, ve kterých se mez stínu vrženého do půdorysny prořála s osou y .

Takto vypadá obrázek, pokud stíny vyznačíme barevně. Modrá je část stínu vrženého do půdorysny, zelený je stín v bokorysně. Vlastní stín na tělese je na neviditelných stěnách.

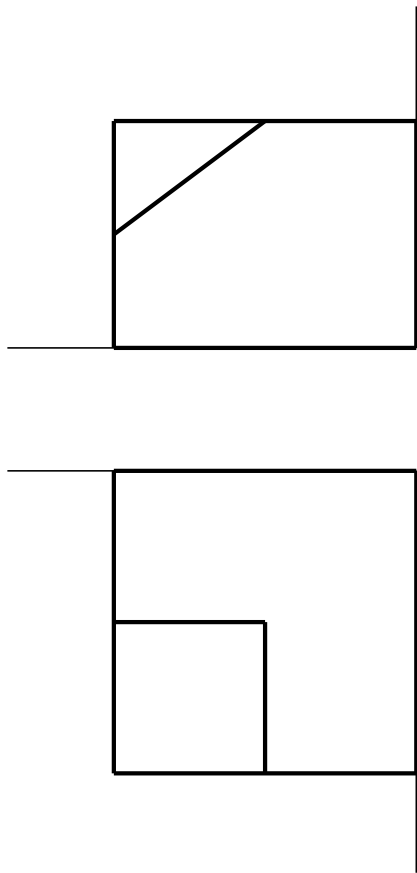
Zářezová metoda

Předpokládejme, že máme dán půdorys a nárys daného objektu v Mongeově projekci. Zářezová metoda umožňuje jednoduchým způsobem sestavit axonometrický obraz tohoto objektu v šikmé axonometrii.

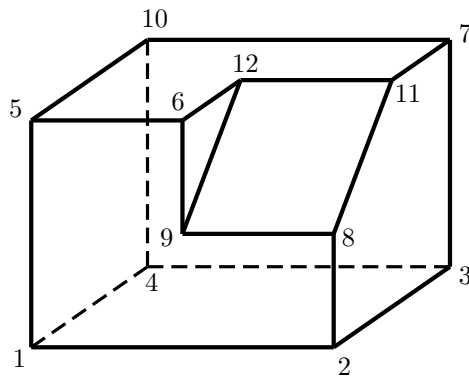
Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

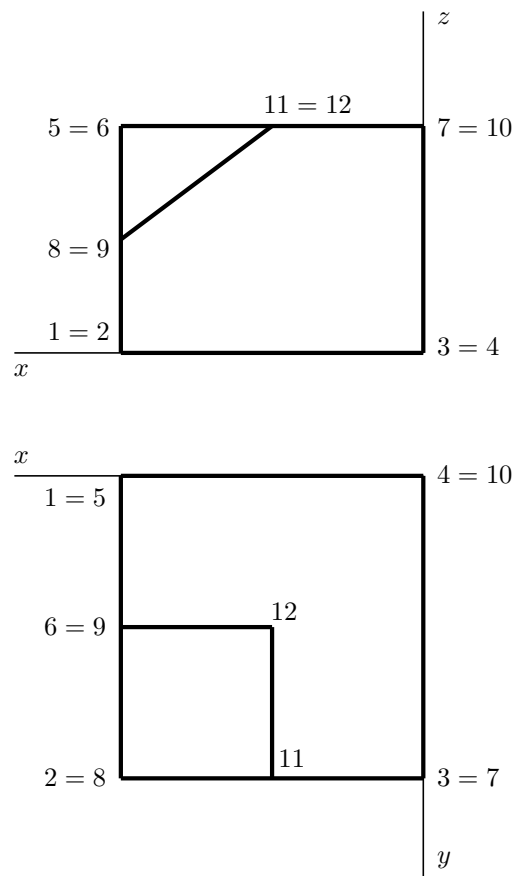
Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

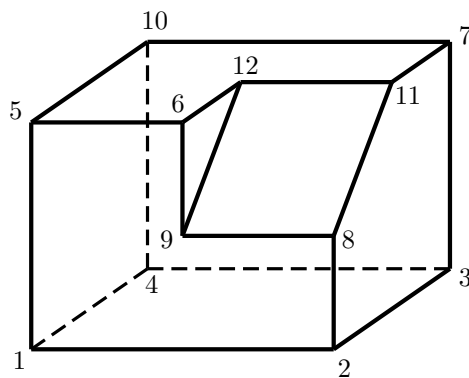
Nejprve je dobré si načrtnout, jak těleso vypadá, a očíslovat jednotlivé vrcholy. (Vzpomínáte, jak jsme na 2. přednášce kreslili obrazy těles ve volném rovnoběžném promítání, když jsme znali půdorys, nárys a bokorys?)

Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

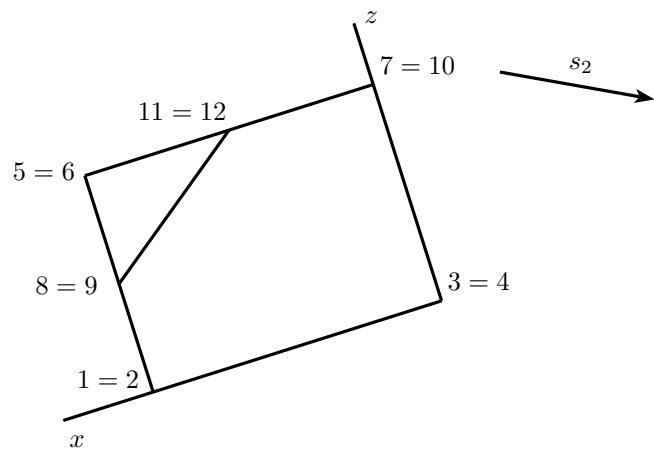

Nejprve je dobré si načrtnout, jak těleso vypadá, a očíslovat jednotlivé vrcholy. (Vzpomínáte, jak jsme na 2. přednášce kreslili obrazy těles ve volném rovnoběžném promítání, když jsme znali půdorys, nárys a bokorys?)

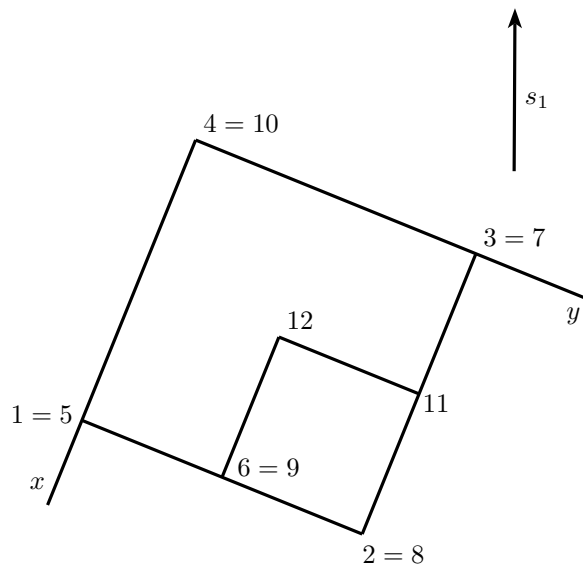

Podle prostorového obrázku si očíslojeme i vrcholy tělesa v Mongeově promítání.

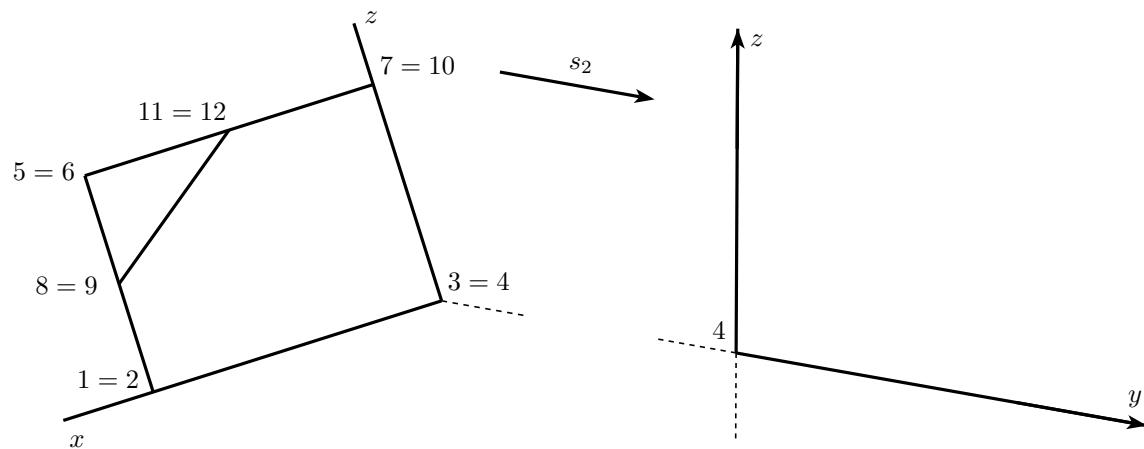
Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

Nejprve umístíme půdorys a nárys do roviny (už nebudou sdružené) a zvolíme směry s_1 a s_2 . V podkladech už máte zvoleno.

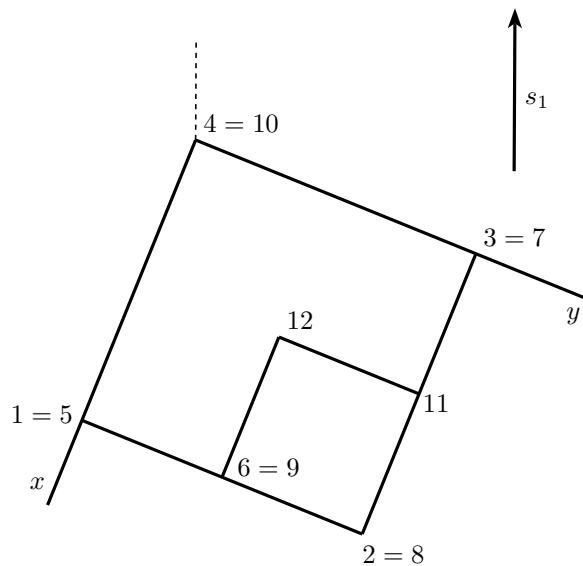

Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

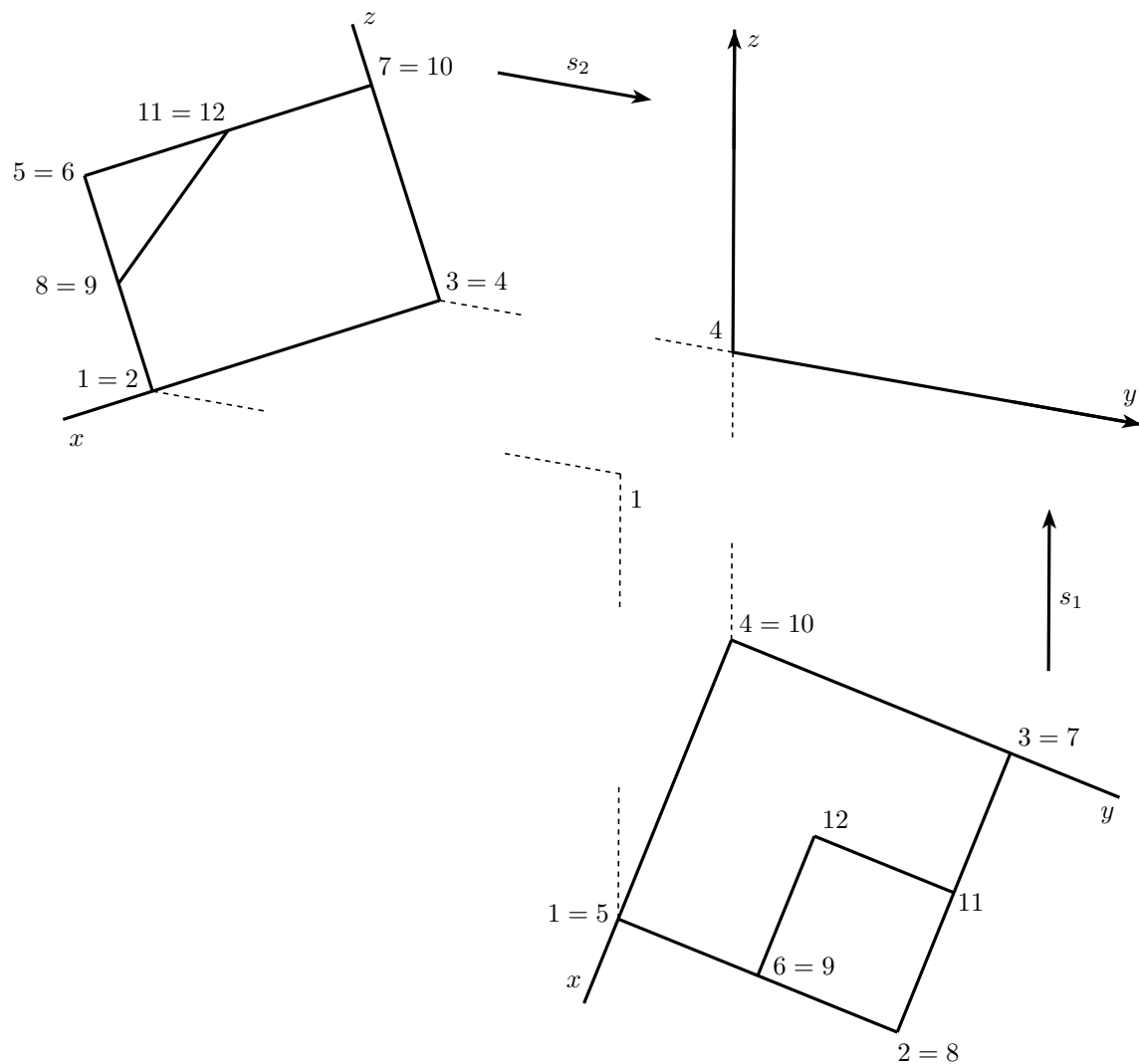

Půdorysy promítáme směrem s_1 a nárysy směrem s_2 .

Vezmeme nejprve bod 4. Jeho promítnutím získáme axonometrii počátku a také obrazy souřadných os y a z .

Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

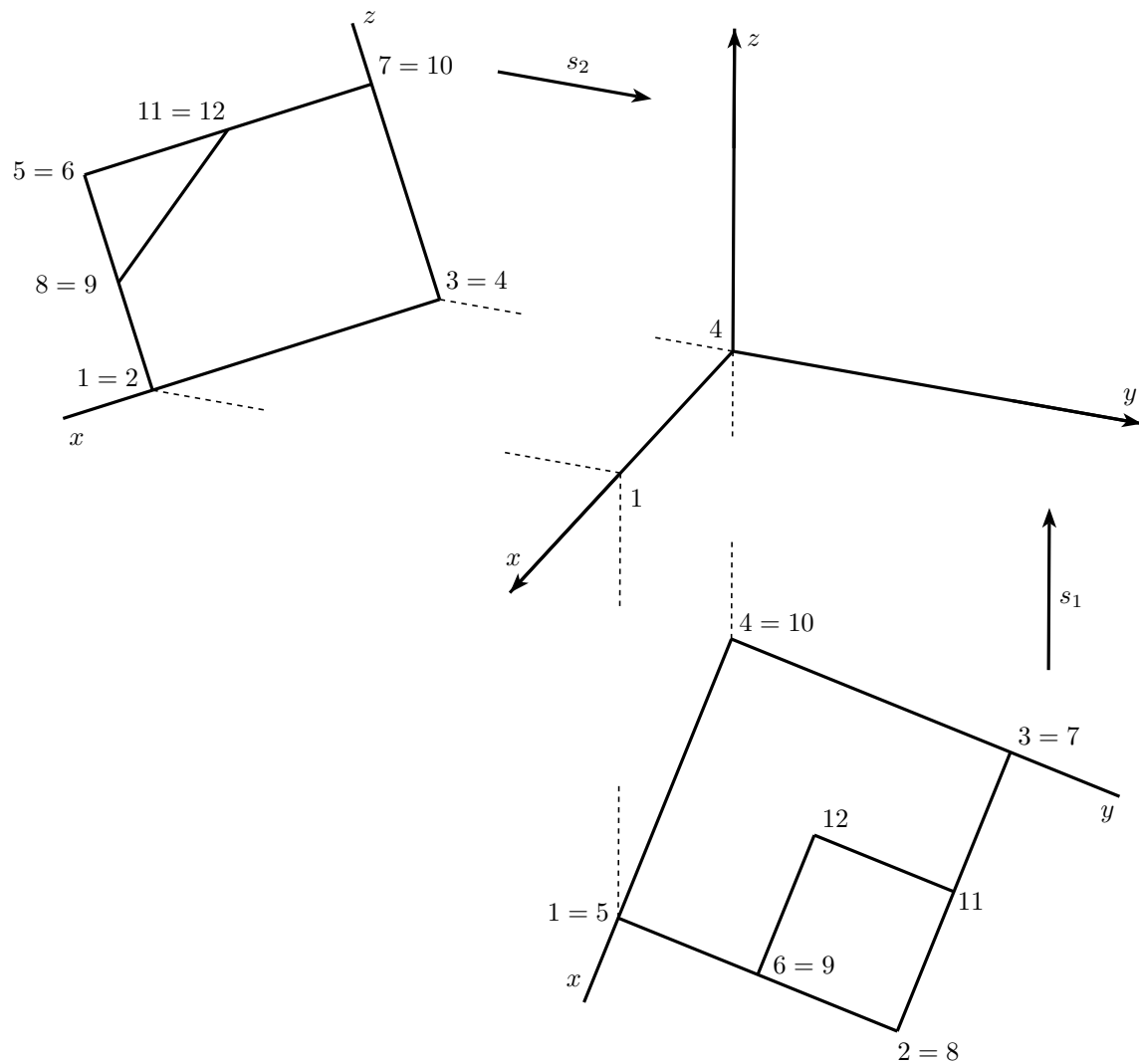

Budeme chtít dorýsovat i osu x , proto zobrazíme bod 1, o kterém víme, že na ose x leží.

Opět půdorys promítáme ve směru s_1 a nárys ve směru s_2 . Kde se promítací přímky protnou, je axonometrie bodu 1.

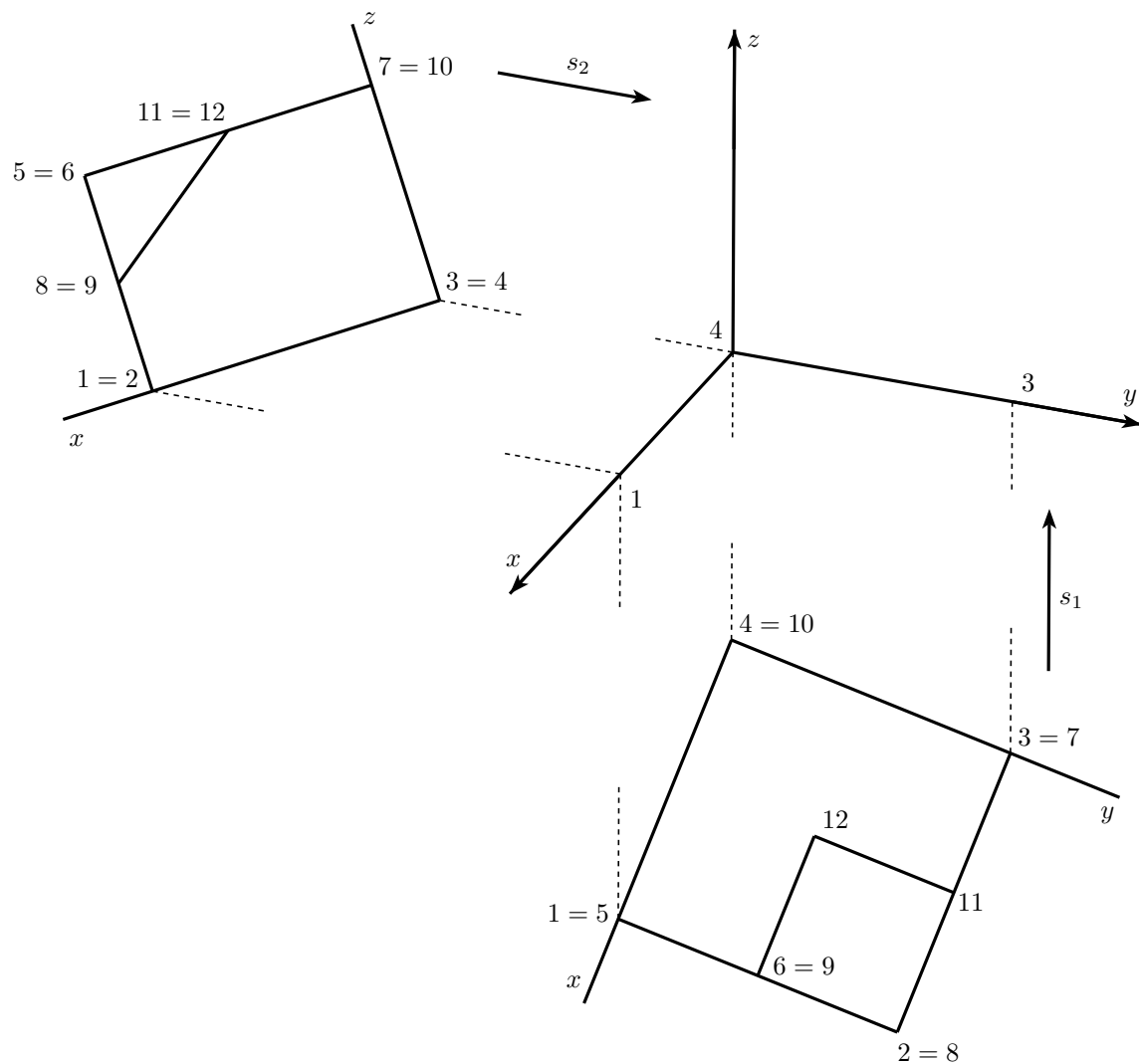

Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

Spojíme průmět počátku s obrazem bodu 1 a tím získáme osu x .

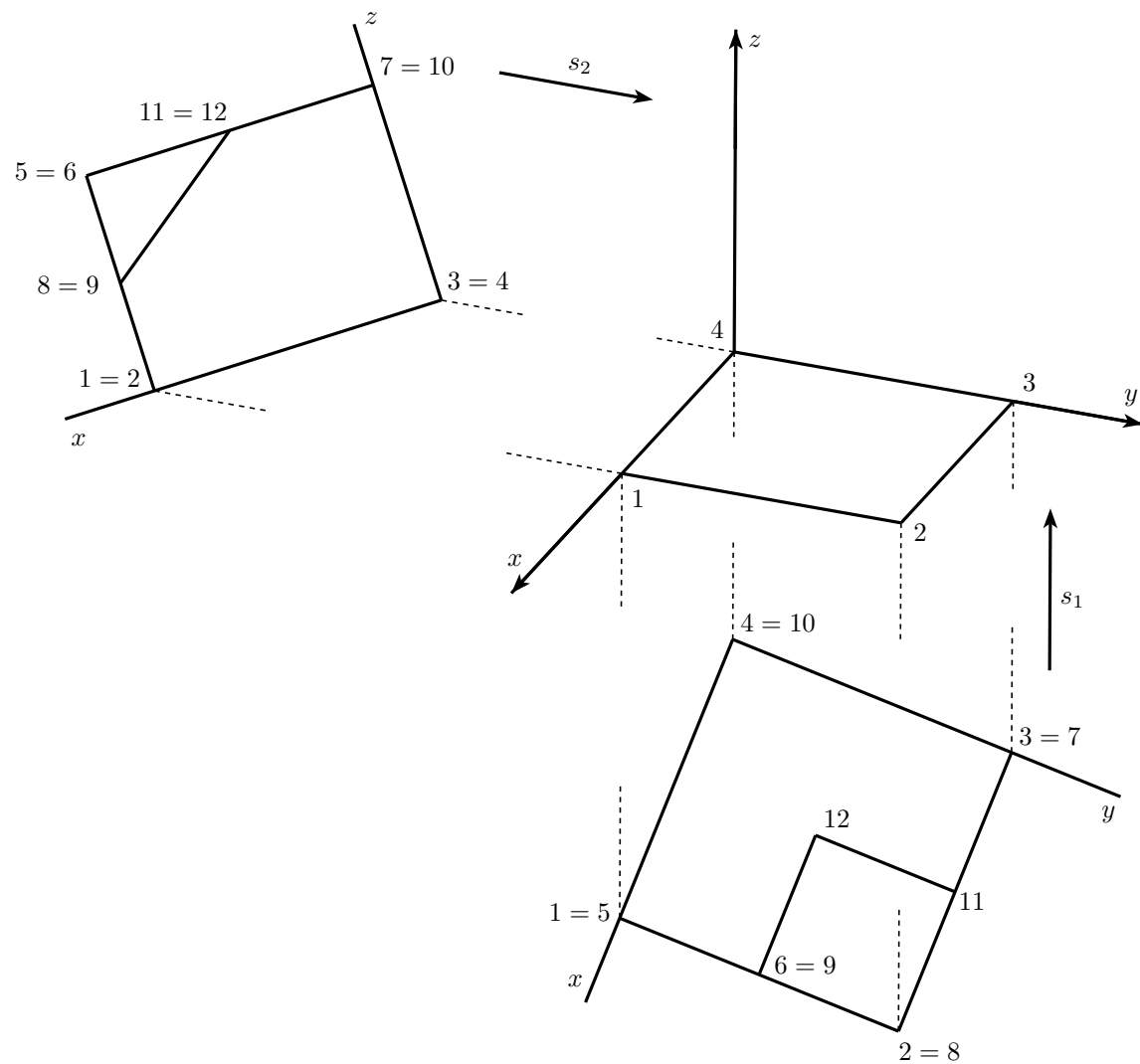
Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

Dále zobrazíme třeba bod 3.

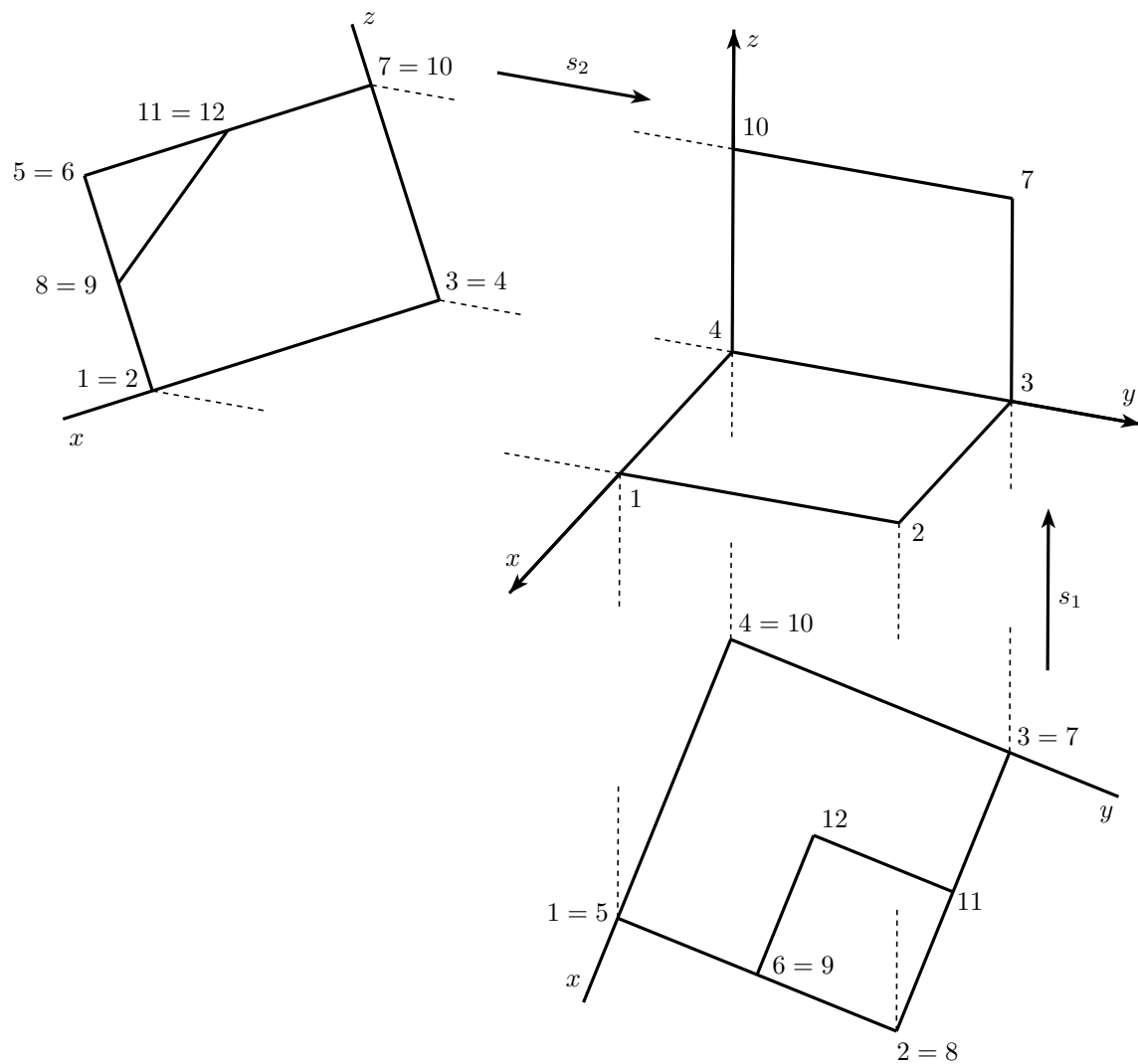
Opět půdorys promítáme ve směru s_1 a nárys ve směru s_2 . Kde se promítací přímky protnou, je axonometrie bodu 3.

Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

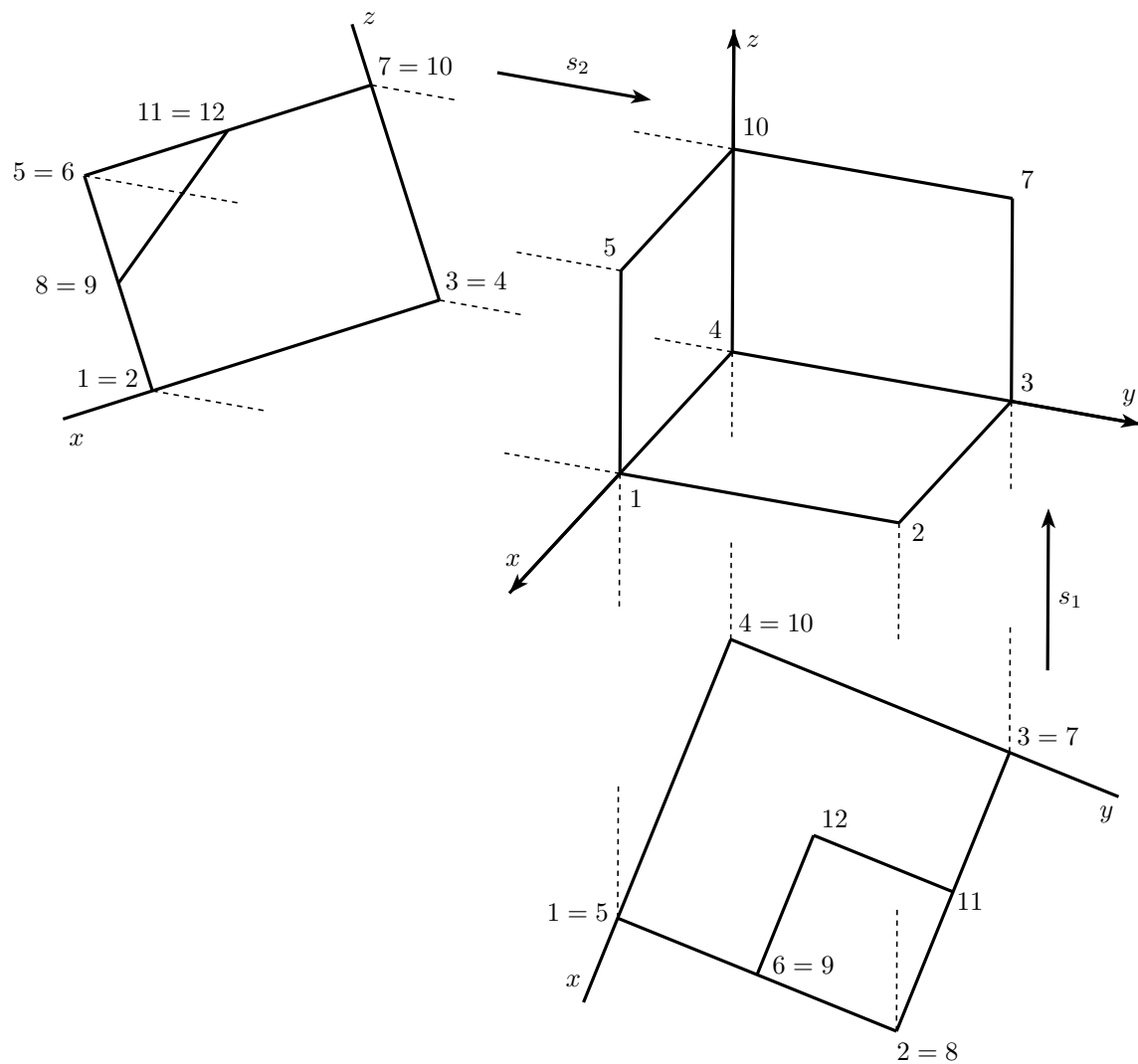
Zobrazíme bod 2 a tím získáme axonometrii podstavy tělesa.

Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

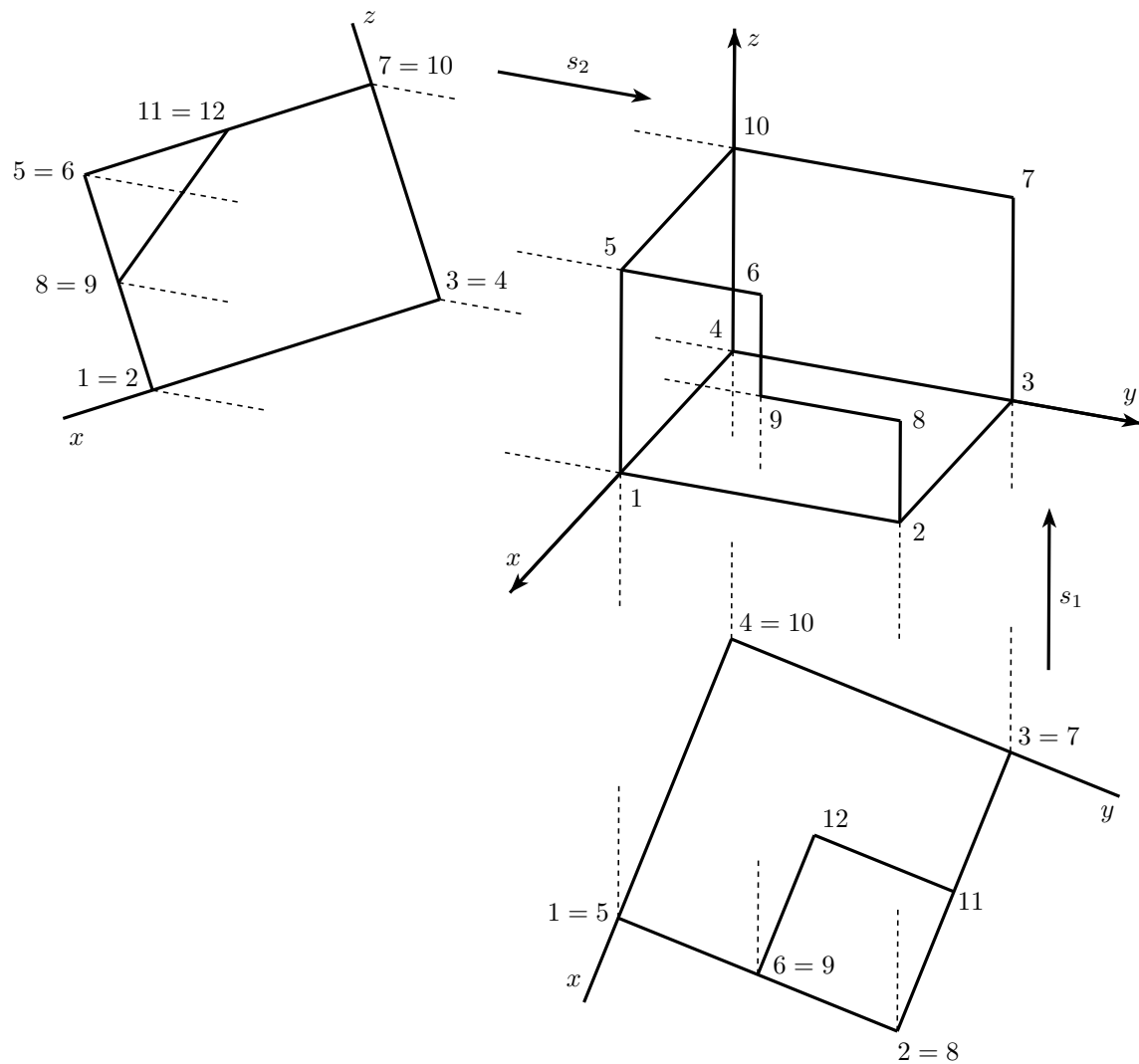
Zobrazením bodů 7 a 10 dostaneme zadní stěnu tělesa.

Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

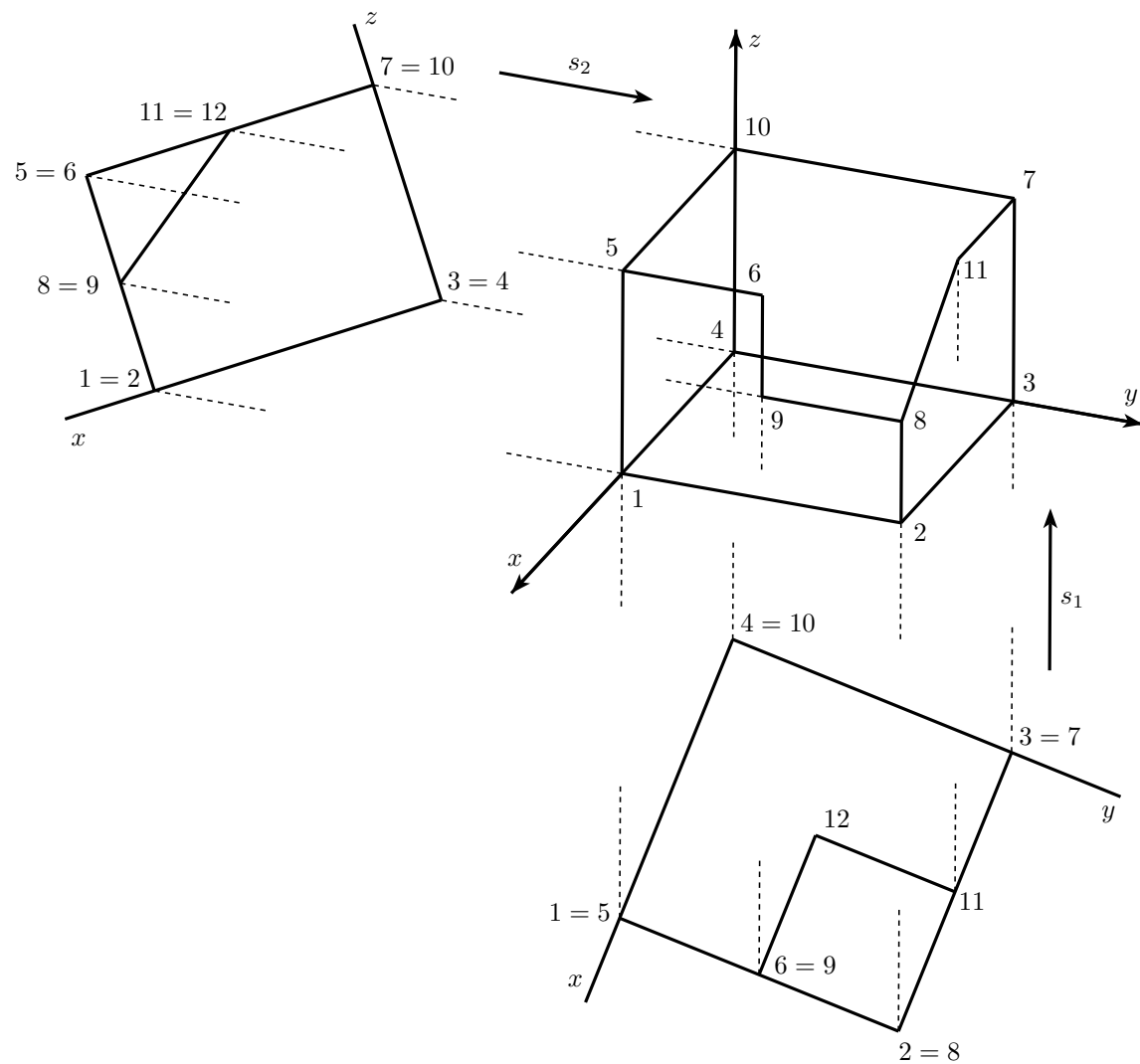
Zobrazením bodu 5 získáme boční stěnu tělesa.

Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

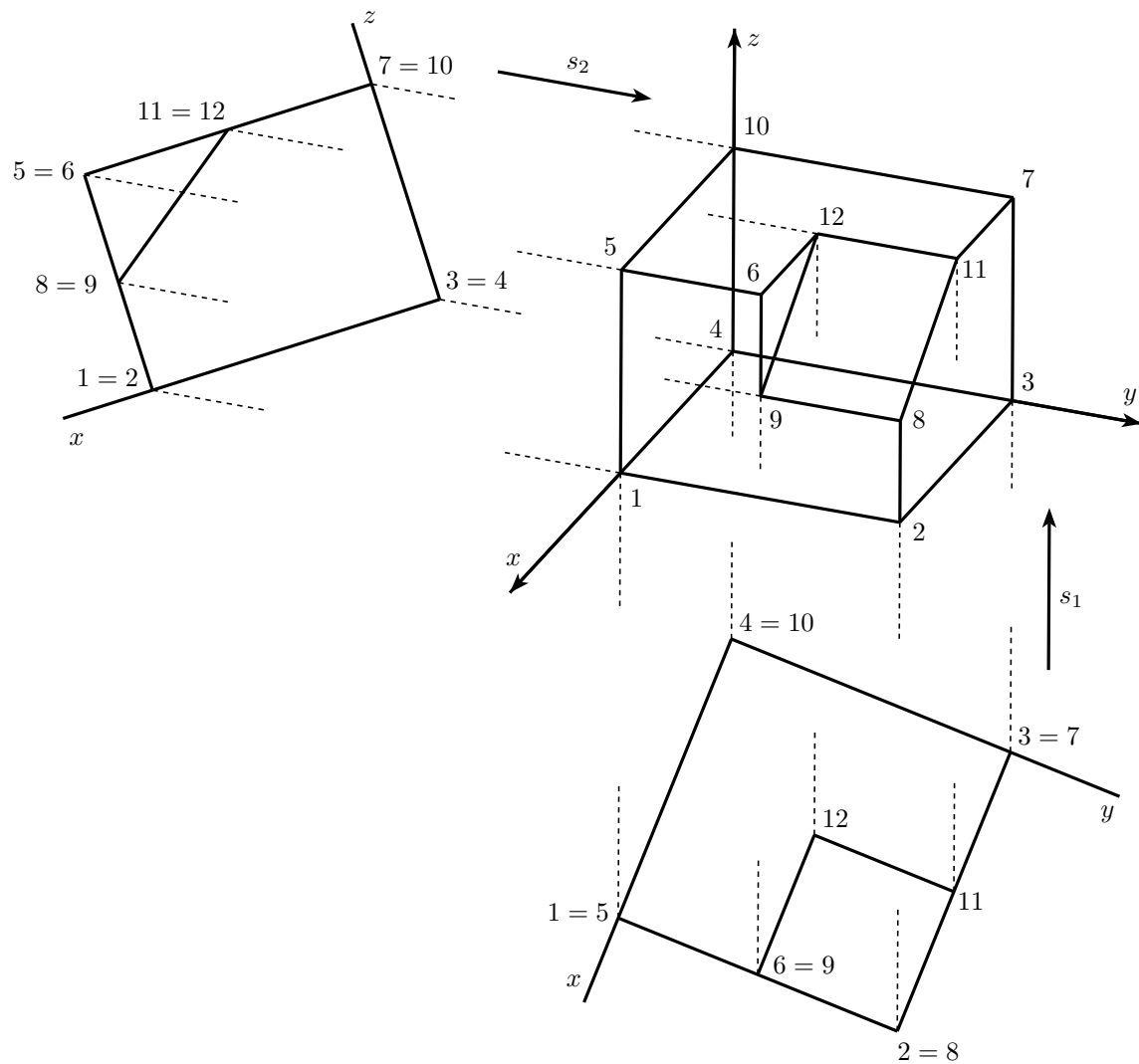
Zde je narýsována přední stěna, tj. body 6, 9 a 8.

Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

Zde je dokončena další boční stěna, pro niž nám chyběl pouze bod 11.

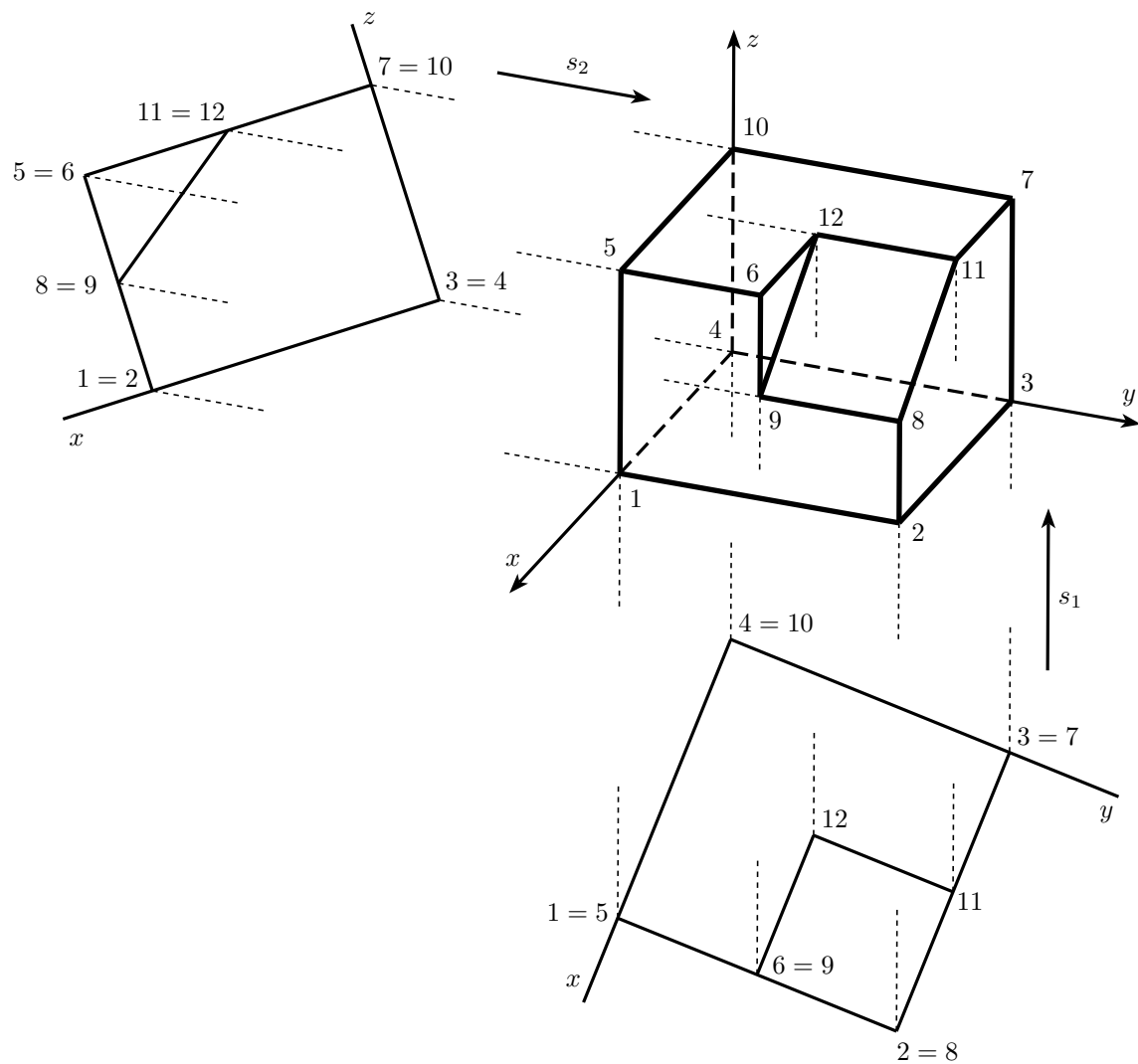
Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

Posledním bodem, který nám chyběl je 12, a těleso můžeme dorýsovat.

Př. 3: V axonometrii zobrazte předmět daný půdorysem a nárysem v Mongeově projekci.

Nakonec už jen vyřešíme viditelnost hran.